

MISTOQSIJET U TWEĠIBIET

G. M. (IL-BELT) Il-plural ta' *xoghol* huwa *xghôl* jew ahjar *xghâl* wiehed, u *xgholijiet* jew ahjar *xghalijiet* l-iehor: it-tnejn *plurali indeterminati* jew ta' bla ghadd. (Ara. *Lexicon* M. A. Vassalli pag: 647). Dawn is-suriet ta' plurali jimxu fuq ohrajn ta' għamla waħda fiż-żewġ plurali. eż: minn: *tarf* naghmlu *truf*, inbagħad *trufijiet*. Hekk ukoll minn: *seher*, *deheb*, *għaġeb* sata' kellna l-plurali tagħhom (*ipotetici*) ewlenin: *shâr*, *dhub*, *għgub* li minnhom, biż-żjieda ta' *ijiet*, bnejna *sharijiet*, *dhubijiet* jew *dhebijiet*, *għgubijiet*.

Għalhekk fuq is-suriet ta': *dhebijiet*, (*e*) *għgubijiet*, b'żewġ kons: wara xulxin, fil-bidu tal-kelma, imissna niktbu għar-reqqa: *xgholijiet* u mhux *xoghlijiet*.

Id-drawwa tagħna u tal-Kittieba kollha tal-Malti li bqajna niktbu *xoghlijiet* flok *xgholijiet*, iktarx hi meħuda minn fuq kliem iehor li fihom iż-żjieda f'tarf il-kelma ta' sillaba li tibda b'vokali twaqqa' fl-istess kelma t-tieni vokali ta' bla aċċent. U għalhekk dejjem hsibna li minn *xoghol* għandu jitnissel il-plural: *xoghlijiet* (Ara *t-Tagħrif fuq il-kilba Maltija* pag: 21). Imma *xgholijiet* hi, biex ngħid hekk, it-tieni plural ta' *xghôl* jew *xghâl* minn *xoghol*, bħalma *klimijiet* hija sura ohra ta' plural meħuda minn: *Kliem* u mhux minn *Kelma* li nbagħad għandha l-plural tagħha *determinat* jew *magħdud*: KELMIET.

A. C.

IL-KELMA "ĦAL"

Il-kelma *ĥâl* ta' ma' l-ismijiet tar-rhula bħal *Ħal-Balzan*, *Ħal Tarxien*, *Ħal Luqa*, *Ħal Safi*, *Ħal Ghaxaq* xi hadd basarha bħala mqassra mill-kelma *râhal*. Hemm fil-Għarbi l-kelma *mĥâl* li tisser *post*, *lok*, hierġa mill-kelma *ĥâl* (*stat*) li nsibu fil-kelma maltija *bĥâl* (*fil-ĥâl ta'*) u fil-Għarbi *xĥâlek* (*bil-Malti x'ahbarek*)

Issa jien bejn *râhal* u *mĥâl* aktar naghžel din ta' l-ahħar bħala kelma li għandha x'taqsam mal-kelma mqassra *ĥâl*; għax aktar hu hafif li tghib mill-kelma taqsima hielsa minn l-aċċent. milli taqsima mgħobbija bl-aċċent. Targħa' bħal *mĥâl*, fil-Għarbi hemm ukoll *mta'* (*mtâgh*). Bħalma *mta'*, fil-Malti, tilfet l-ittra *m* u saret *ta'*, hekk ukoll, ngħid jien, jista' jkun li *mĥâl* għall-Malti tilfet l-ittra *m* u saret *ĥâl*. Hekk *Ħal Balzan*, *Ħal Luqa* iġu qishom mita ngħidu *il-post ta' Balzan*, *il-post ta' Luqa*.

G. V.

QIEGĦ IL-BAĦAR

Dan hu sugġett li jiġbed u jħajjar, iżda fit-tfittix tal-lum ta' sugġetti tal-pittura, ftit huma dawk li jfittxuh. Madankollu, il-baħar għandu l-pajjizi tiegħu, l-iġbla tiegħu, is-siġar, il-widien u x-xagħriet tiegħu li jħajru u li jisthoqqilhom minn jistagħġeb bihom mhux inqas minn dawk ta' l-art.

Il-*flora* (*ħxejjex*) u l-*fawna* (*bhejjem*) tal-baħar,—u l-izjed din ta' l-ahħar—huma l-akar għonja. Il-baħar, li nebbah bosta poëti u bosta artisti, barra l-baħrin, għandu l-bigġiela u l-kix-xiefa tiegħu. Kif jidher, dari tkixxif il-baħar ma kienx isir ħlif bit-tagħdis, li mhabba d-dewmien qasir tiegħu ma kienx iħalli li ssir tkixxifa shiħa u għalhekk din ma kinetx tkun biż-żejjed biex tati ħjiel tajjeb ta' qiegh il-baħar li jwaħħxu għall-kobor u l-għamla tagħhom.

Kif kull sengħa għandha ħraftha, hekk ukoll is-sengħa jiebja u ħarxa tal-bughaddasa għandha tagħha. Fi Sqallija għadhom sal-lum jiftakru l-ġrajja ta' Nikola—imlaqqam il-ħuta—għawwiem qlubi, li kien, kif iġhidu, jista' jdom f'qiegh il-baħar imqâr erba' jew ħamest ijiem shaħ, u hemm iġħix bil-ħut biss.—Il-ħrafa iżda ma tghidx kif kien jagħmel biex jaqbad dan il-ħut.—Immela, fuq din il-ħrafa Federiku, sultan ta' Sqallija, billi kien sama' b'din il-ħila tal-għaġeb ta' Nikola, stiednu fuq il-fliegu ta' Messina, bejn Xilla u Kariddi, u hemm xehet kies (*tazza*) tad-deheb fil-baħar, fil-waqt li għaġlu jinzel iġibu. Is-Sultan u l-ġemgħa tan-nies bid-dehwa stennew għal aktar minn tliet kwarti ta' siegħa u għa kienu bdew jaqtgħu jieshom li jaraw tiela l-qalbieni raġel, mita fid-daqqa u l-ħin jidher Nikola f'nofs il-mewġ iżomm f'idu l-kies tas-Sultan. Is-sajjed tar-filhom bi ħwejjeġ tal-biża' fuq it-tiġrif li miegħu ltaqa', u fuq is-sarâr li kellu ma' *pjoure*, mat-tghargħir ta' l-ilma, mal-ħut u mad-dbejjeb tal-għaġeb; iżda s-sultan kiefer waddab il-baħar kies iehor wisq isbaħ minn ta' qabel u stieden mill-ġdid lill-qalbieni baħri biex jistadu. Qagħad il-baħri ftit bejn ħaltejn u nbagħad twaddab f'qiegh il-baħar mnejn qatt iżjed ma tala'. Din hija l-ħrafa.

Il-lum il-bughaddas jista' minngħajr tiġrif kbir, bit-thejrija tal-ghodda ta' żmien'na, bis-sniedaq bl-arja għan-nifs u bi ħwejjeġ ohra bħal dawn, jissogra jinzel fil-bellighat tal-baħar, iżda sa qiegh imtarraf li, bejn wiehed u iehor, ma jisboqx l-erbghin mitru (*madwar dsatax-il qasba u nofs*).